

Sähkösavukkeet eli ”vapet”

Sähkösavukkeiden suosio on lisääntynyt räjähdysmäisesti lasten ja nuorten parissa kuluvan lukuvuoden aikana. Vanhemmat ja opettajat ovat olleet hyvin huolissaan sähkösavukkeista ja kokevat myös, etteivät tiedä aiheesta riittävästi keskustellakseen asiasta lastensa kanssa. Tähän tiedotteeseen on laadittu tietoa aiheesta sekä tämän hetken tilanteesta sähkösavukkeisiin liittyen. Kotona ja koulussa onkin hyvä keskustella jo ennen kuin nuori jää kiinni sähkötupakan käytöstä ja kysyä, miten nuori näkee ja kokee ne.

Sähkösavuke on akkukäyttöinen laite, jolla kuumennetaan laitteen säiliössä olevaa nestettä hengitettäväksi aerosoliksi. Savukkeita on kertakäyttöisinä sekä että ladattavina. Sähkösavuke ei sisällä tupakkaa eikä sen käytössä tapahdu palamisreaktiota kuten savukkeiden poltossa. Sähkösavukenesteet voivat olla nikotiinittomia tai nikotiinia sisältäviä. Nesteissä voidaan käyttää myös erilaisia makutiivisteitä.

Sähkötupakka voi olla yhtä vaarallista kuin normaali tupakka.

Sähkötupakan vaarallisuudesta ja terveystaikutuksista ei kuitenkaan täysin vielä tiedetä. Tämä johtuu siitä, että sähkötupakan käyttö on suhteellisen uusi ilmiö ja lisäksi sekä höyrystinlaitteita että nesteitä on montaa erilaista. Nesteiden laatu voi vaihdella ja tieto niiden sisällöstä pakkausmerkinnässä voi olla puutteellista. Nesteen todellinen sisältö ei siis välttämättä vastaa sen ilmoitettua sisältöä. Maustamiseen käytetään myös erilaisia elintarvikke makunesteitä. Lisäksi liikkeellä on itse valmistettuja makunesteitä, joiden sisältöä ei millään voi varmistaa ja ne saattavatkin sisältää mitä ainesosia tahansa.

Sähkötupakan käytössä muodostuvasta höyrystä on löydetty syöpävaarallisia aineita kuten formaldehydiä ja asetraldehydiä. Nesteistä on löydetty myös kasvimyrkkyjen ja lääkeaineiden jäämiä sekä metallihiukkasia. Sähkösavukkeiden nesteen on todettu myös aiheuttavan myrkyllisiä vaikutuksia soluille ja nestehöyry voi ärsyttää ja vaurioittaa hengitysteiden limakalvoja. Lisäksi nestehöyryä hengitettäessä haitallisia aineita pääsee keuhkojen kautta myös verenkiertoon.

Hajuton tai makunesteiden käytön vuoksi jopa hyvältä tuoksuva ja maistuva sähkötupakka luo illuusion, että kyseessä on puhdas tuote. Todellisuudessa näin ei ole, vaikka kyse onkin miedosta päihteestä Suomessa. Sähkösavukkeisiin saa myydä ainoastaan maustamattomia tai tupakan makuisia nikotiininesteitä. Lakia kierretään makunesteillä jotka luokitetaan elintarvikkeikäyttöön. Sähkösavukkeiden myyminen alle 18-vuotiaalle on kiellettyä. Kertakäyttöinen, nikotiinittomalla nesteellä täytetty laite ei täytä tupakkalaissa olevaa sähkösavukkeen määritelmää.

Se täyttää kuitenkin tupakan vastikkeen ja joissain tapauksissa myös tupakkajäljitelmän määritelmän. Näin ollen tupakkalaki koskee myös kertakäyttöisiä, nikotiinittomalla nesteellä täytettyjä laitteita mm. markkinointi-, ikäraja- sekä esilläpitokieltojen osalta. Yksi ero tavalliseen tupakkaan on myös se, että sähkötupakan käytössä ei synny palamisreaktiota. Sähkötupakasta ei siis tartu hajua esimerkiksi vaatteisiin, eikä nuori jää sen käytöstä välttämättä kiinni yhtä helposti.

Nuorten suosiossa on tällä hetkellä kertakäyttöinen nikotiiniton tai nikotiinia sisältävä sähkötupakka eli ”Vape”. Nimi tulee englanninkielisestä vastikkeesta (höyrystää/polttaa sähkösavuketta). Sähkösavukkeista on tullut hyvin värikkäitä, houkuttelevia ja huomaamattomia laitteita. Ne voivat muistuttaa jotain arkisia käyttötavaroita, korostustussia, huulipunaa, matkalaturia tai kuulokekoteloa, näitä on hyvin monen näköisiä ja makuisia. Makuina löytyy lähes kaikki hedelmät ja maut mitä vain kuvitella saattaa.

Kertakäyttöistä vapea ei voi täyttää uudella nesteellä. Yhdestä kertakäyttöisestä vapeesta saa vapeesta riippuen 500-10000 ”puffia” eli imaisua. Vaikka kyseessä on kertakäyttöinen laite, on se uudelleen ladattavissa niin kauan kuin nestettä sisällä riittää.

Vapen käyttöä ja hallussapitoa on tavattu Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan alueella jopa ala-asteikäisillä lapsilla. Vapet on yleensä ostettu yläkoululaisilta ja sitä vanhemmilta nuorilta. Kaupat sovitaan usein Snapchatin välityksellä. Vapen käyttö on usein sosiaalinen tapahtuma, jolloin sama vape käy imeskeltävänä useammassa suussa.

Vapeja ostetaan Suomessa kivijalkakaupoista tai tilataan ulkomailta.

Vapeja hankitaan omaan käyttöön tai eteenpäin isolla voitolla välitettäväksi.

Tällöin syntyy helposti velka- ja kiristystilanteita, jotka taas johtavat useasti väkivallalla uhkailemiseen, väkivaltaan sekä rahan katoamiseen kotoa.

Esimerkiksi alaikäisten Snapchatista ostetuista ”vapeista” joutuu maksamaan useita kymmeniä euroja kappaleelta. Tupakkatuotteiden välittäminen/myyminen johtaa aina asian käsittelyyn ankkuritiimin kanssa poliisilaitoksella.

Nikotiinittoman vapen avulla opeteltu höyryn sisään hengitys madaltaa kynnystä kokeilla muitakin poltettavia ja sisään hengitettäviä tupakkatuotteita.

Nikotiinillisten vapejen aiheuttama nikotiiniriippuvuus toimii lapsilla ja nuorilla samoin kuin aikuisilla. Kertakäyttöisen vapen loppuessa nikotiinia saatetaan etsiä vieroitusoireiden lieventämiseen muualta. Nikotiini aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden. Ja jos elimistö ei saa nikotiinia, iskevät vieroitusoireet kuten levottomuus, väsymys ja keskittymiskyvyn heikkeneminen.

Vapen rauhoittava ja piristävä vaikutus johtuu siis vieroitusoireiden ”lääkitsemisestä”. Syntyy kierre, jossa vapen käytöllä huomataan olevan piristävä ja rauhoittava vaikutus vaikka todellisuudessa sillä helpotetaan vain nikotiinista johtuvia vieroitusoireita.

Lisätietoja:

Peter Petro / Nuorisotyöntekijä / Ankkuritiimi Hämeenlinna
peter.petro@hameenlinna.fi / 040-5412790

Hämeenlinnan poliisiaseman ankkuritiimi koostuu lastensuojelun sosiaalityöntekijästä, poliisista, psykiatrisesta sairaanhoitajasta, sosiaaliohjaajasta ja nuorisotyöntekijästä. Työskentelyn tavoitteena on kartoittaa kokonaisvaltaisesti perheiden tilanteita moniammatillisella työotteella.

